

**SIMO
PENTTILÄ**

**KOLME
TURHAA
MURHAA**

SAGA
EGDMONT

Kolme turhaa murhaa

Simo Penttilä

Kolme turhaa murhaa

SAGA Egmont

Kolme turhaa murhaa

Copyright © 1959, 2023 Simo Penttilä and SAGA Egmont
All rights reserved

ISBN: 9788727157856

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13.4 million euros annually to children in difficult circumstances.

1

Jos Koskinen eräänä marraskuun iltana olisi velvollisuutensa mukaisesti sulkenut portin, niin tokko minä koskaan olisin joutunut niihin elämäni monessa suhteessa varsin perusteellisesti järkyttäviin kokemuksiin, joista näin jälkeenpäin on mukavaa kertoa, mutta jotka silloin olivat kaikkea muuta.

En tahdo mitenkään moittia Joose Koskista yleensä, päinvastoin, hän oli selvänä ollessaan aina valmis pieniin palveluksiin sangen mitätöntä korvausta vastaan. Jos WC reistaili, niin Koskinen hälytti viidelläkymppillä heti putkimiehen, joka usein tuli jo samana päivänä henkilökohtaisen tuttavuuden takia. Ja jos proppu paloi, niin Koskinen näppärästi vaihtoi sen, eikä ottanut propusta kuin pari kymppiä ylihintaa. Lyhyesti: Koskinen oli loppujen lopuksi ihanteellinen talonmies Helenankadun 8:aan.

Tuona marraskuun lumimyrskyisenä maanantai-iltana hän kuitenkin kaikesta päätellen oli juonut päänsä täyteen. Sattuuhan sitä sellaista. Olkoon moittiminen minusta nytkin kaukana. Olen

itsekin käynyt Koskisen kantapaikassa, Katariinankadun baarissa, mikä itse asiassa on sangen miellyttävä paikka ollakseen niin lähellä poliisiasemaa kuin on.

Joose Koskista, hänen persoonaansa vastaan minulla ei siis ole vähääkään sanottavaa, vaan vain sitä vastaan, että hän jätti portin auki. Hän tosin poliisikuulustelussa kivenkovaan väitti sulkeneensa sen, mutta eihän se voi pitää paikkaansa. Pariin otteeseen meinasin keskustelun jatkuessa jo kiivastua, kun Koskisen jankutus heitti epämiellyttävän varjon omaan kertomukseeni. Se tapahtui, kun komisario kysyi minulta:

- Portti oli siis auki, kun te tulitte kotiin, maisteri Purto?
- Tietysti, kellohan oli silloin vasta vähän yli kahdeksan.
- Onko teillä tapana usein tulla kotiin jo kello

kahdenkymmenen tienoissa?

– Ei – taikka, mitä sillä seikalla on tämän asian kanssa tekemistä?

– Siis teillä ei yleensä ole tapana tulla kotiin kello 20:n maissa? Olenko käsittänyt oikein?

– En minä ole puhunut mitään siitä, mitä minulla yleensä on tapana. Perhana! Tämähän on kuin mikäkin poliisikuulustelu!

– Tämä sattumalta on poliisikuulustelu, maisteri Purto.

Havaitsin onneksi kiivastumisen tarpeettomuuden ja sen vuoksi hillitsin itseni. Sanoin:

– Minun ammatissani ihminen –

– Niin, tosiaan, maisteri, mikä teidän varsinainen ammattinne onkaan?

– Olen Harstila-yhtymän tiedoitussihteeri.

– Ja mitä teidän pitikään sanoa? Että teidän ammatissanne ihminen –

– Ei ole virastotyyppi. Sitä paitsi olen poikamies. Tulen kotiin juuri milloin lystään.

– Mutta eilisiltana tulitte kuitenkin jo kello kaksikymmentä?

– Vähän yli.

– Minuutti sinne tai tänne ei vaikuta asiaan.

– Joka tapauksessa tulin siis ennen yhdeksää, koska Koskinen sulkee, tai ainakin hänen pitäisi sulkea portti kello yhdeksältä.

– Koskinen väittää sulkeneensa sen täsmälleen määrättynä aikana.

– Silloinhan asia on selvä.

– Mistä te tulitte, kun tulitte kotiin?

– Kuulkaa nyt, komisario, se on sillä lailla, että minä en aio alistua –

– Älkäähän nyt kiivaalko, maisteri Purto. Vastatkaa te vain kiltisti kysymyksiin, sillä enhän minä mitään sille voi, että ruumis lojui teidän eteisessänne.

Nyt havaitsin kiivastumiseni tarpeettomuuden jo toisen kerran, sillä kieltämättä komisario oli täysin oikeassa.

– Tulin Kämpistä. Siellä oli pieni neuvottelu.

– Mitä siellä neuvoteltiin?

– Kysymyksessä oli eräs satavuotishistoria, mikä minun pitäisi kirjoittaa.

– Ja neuvoteltiin vain, vai? Ei syöty eikä juotu?

– Päivällinen oli jo viideltä.

– Ruokasalissa?

– Ei kun kymmissä.

– Se on juhlakerroksen yksityishuone. Hm. Ei siellä tainnut jäädä pitkiä aikoja sen satavuotishistorian käsittelyyn. Mitä te söitte?

Olin kuullut tästä kuulustelijastani joskus klubilla. Sanoivat häntä teräväksi. Minulle hän jostakin syystä toi mieleen sähköporan. Hermoni nähtävästi olivat ärtyneet.

- Parsakeittoa, paahtopaistia ja hedelmäsalaattia.
- Eikö ollut alkupaloja?
- Oli niitäkin.
- Entä kahvia?
- Sehän lankeaa luonnostaan.

– Hm. Minusta ei toiselta puolen ollenkaan lankea luonnostaan, että te unohdatte oleellisia tosiseikkoja. Vaikka asia ei ole sen merkillisempi kuin melko tavallisen aterian kuvaaminen. Samalla tavalla te saatatte unohtaa muitakin, paljon tärkeämpiä asioita. Esimerkiksi sen, milloin te lähditte Kämpistä. Sanokaapa nyt, paljonko kello silloin oli?

– Alahallissa on ulko-oven yläpuolella kello, johon luullakseni jokainen Kämpin vieras tulee vilkaisseeksi.

– Minä tiedän. No, ja paljonko se oli?

Ensimmäisen kerran koko tämän naurettavan kuulustelun aikana tunsin oloni hiukan epämiellyttäväksi.

- Se oli – se oli – odottakaa nyt –
- Antaa tulla vain.
- Se oli – neljä...

Voin itse näin jälkeensä helposti kuvitella, kuinka nolon näköinen olin. Komisarion sijassa minä olisin varmasti ainakin hymähtänyt, mutta kaikesta päättäen herra Kauhtolalla ei ollut lainkaan huumorintajua, sillä hän sanoi aivan kuivasti:

- Se oli todella neljä. Se on ollut epäkunnossa jo kaksi päivää.
- En tullut lähtiessäni katsoneeksi omaa kelloani, mutta

koska olin kotona sanokaamme nyt vaikka viisitoista yli kahdeksan, niin on minun täytynyt lähteä Kämpistä kello

kahdeksalta. Viittätoista minuuttia kauemmin ei tätä väliä kävele kukaan vaikka vähän hoippuisikin.

– Hoipuitteko te, maisteri Purto?

– Olin juonut yhden lasin sherryä, yhden lasin beaujolais'ta ja kahvin kanssa lasillisen mustaa monopolia.

– Siinä kaikki?

Minä nyökkäsin.

– Sanoinhan jo, että se oli neuvottelu eikä mikään remutilaisuus.

– Alkupalat te söitte ihan kuiviltaan?

Kenties komisario Kauhtolalla ei ollut mainittavasti huumorintajua, mutta aika pureva hän osasi olla. Murahdin tarpeettoman kärtysisästi:

– Yksi koskenkorva ja pullollinen koffia. – Ja lisäksi vielä: – Atomia, ollakseni tarkka.

– Kiitos. Annan suuren arvon tarkkuudelle, kunhan te pääsisitte siihen.

– Minun mielestäni tuollaiset pikkuseikat tuskin vaikuttavat asiaan, komisario. Jos joku humalainen raukka myrskyisenä talviyönä tunkeutuu avoimeksi jääneestä portista ensin pihalle ja sitten yksikerroksisen piharakennuksen porraskäytävään, jota ei koskaan lukita, ja eteiseen, mikä ei ole minkään huoneiston eteinen vaan oikeastaan vain porraskäytävän leventymä käytävän ainoan huoneiston edessä, niin se on perin yksinkertainen ja traagisuudestaan huolimatta perin inhimillinen tarina.

– Maisteri tarkoittaa traagisuudella – oliko oikein sanottu – sitä, että tämä kysymyksessä oleva humalainen raukka myrskyisenä talviyönä eteiseen lopulta päästyään tuupertuu ja kuolee käytävän ainoan huoneiston eteen ja melkein kynnykselle?

- Eikö se komisarion mielestä ole hiton traagista?
- On kyllä, etenkin kun kenties ihan lähellä oli ihminen, joka olisi voinut auttaa raukkaa.
- Talonmies Koskinenkö?
- Te itse, maisteri.
- Ei hän ollut eteisen permannolla, kun minä tulin kotiin.
- Mutta toisaalta taas hän ei ole voinut päästä sisään kello yhdeksän jälkeen. Portti oli kiinni.
- Eikä ollut! Se on jäänyt Koskiselta auki joskus ennenkin.
- Teidän tullessanne se oli auki, eikä eteisessä ollut ketään?
- Aloitammeko me jälleen alusta?
- Jos olisi sattumalta unohtunut jokin pikkuseikka, niin kuin äsken alkupalat.
- Epäilettekö te minua jollakin tavoin, komisario? Minusta alkaa vähitellen tuntua ihan siltä. En tosin käsitä, mistä te voisitte minua epäillä. Itsehän minä aamulla soitin poliisiin, että oveni edessä oli minulle täysin tuntematon ruumis. Annoin jo silloin kaikki miltei olemattomat tietoni ja nyt te kuulustellette minua aivan kuin rikollista jonkun viluun tai nälkään kuolleen kiertolaisen takia, joka kenties hyvinkin tunnetaan Pengerkadulla tai missä teidän irtolaisosastonne mahtaa nykyään olla.

Vasta kun olin tämän sanonut, komisario Kauhtola pudotti pomminsa. Hän sanoi:

- Minä en edusta huolto-osastoa, maisteri Purto, vaan rikospoliisin ykkösryhmää, joka tutkii henkirikoksia.
- Minulla ei ollut pienintäkään aavistusta siitä, että kysymyksessä olisi rikos.
- Humalainen raukka teidän eteisessänne ei kuollut viluun eikä nälkään, maisteri Purto. Hänet murhattiin.

Työhuoneeni, missä me istuimme, rupesti tuntumaan kovin ahtaalta. Minua alkoi äkkiä ahdistaa ikään kuin ilma olisi loppunut, mutta pian minussa heräsi vastahanka.

– Murhattiin, minä toistin. – Kuka hänet olisi viitsinyt murhata? Eihän siinä ole mitään järkeä. Eivätkä konstaapelitkaan aamulla puhuneet siitä mitään.

– Vainajassa ei heti havaittu näkyviä vammoja.

Vaikka komisario Kauhtola oli keskustelun aikana tehnyt turhia ja mielestäni jopa älyttömiäkin kysymyksiä, niin hän säilytti malttinsa ja viileän asiallisuutensa koko ajan.

– Mutta lääkäri totesi, hän jatkoi, – että Eetu Kalhonen oli saanut niskaansa voimakkaan iskun, mikä oli aiheuttanut luultavasti silmänräpäyksellisen kuoleman.

– Nikamat murtuivat? arvasin kai jotakin sanoakseni, mutta takerruin samassa nimeen. – Eetu Kalhonen? Vainajan henkilöllisyys on siis selvitetty.

– On kyllä, komisario vahvisti. – Hän on aloitteleva puliukko, entinen verhoilija, joka inhosi työtä sydämensä pohjasta. Meidän kirjoissamme hänen tilillään tosin ei ole kuin pari pientä rikettä, mutta me pidämmekin hyvin tarkkaa kirjaa.

Jokin komisarion äsken lausuma sana oli jäänyt kaivertamaan mieltäni. Keskustelumme jatkuessa se pyrki yhä uudelleen esille alitajunnastani, mutta kului minuutteja ennen kuin se selvisi:

– Te puhuitte silmänräpäyksellisestä kuolemasta, komisario. Ymmärrykseni mukaan se tarkoittaa, että Kalhonen sai kuolettavan iskun minun eteisessäni.

– Teidän ymmärryksessänne ei tunnu olevan mitään vikaa, sillä tohtori Rautasepän lausunnon mukaan Kalhonen ei iskun saatuaan olisi kyennyt ottamaan puoltakaan askelta.

– Entä ase, komisario? Jokin sellainen särmätön tai tylppäpäinen esine, mistä aina puhutaan silloin kun ei ole lyöty puukolla?

Ilmekään ei värähtänyt komisarion terveenvärisillä nuorekkailla kasvoilla. Hän ei nähtävästi suvainnut minkäänlaista keveyttä vakavan tapahtuman yhteydessä. Hän sanoi:

– Ellen erehdy, on murha-ase yhä tuolla ulkona pihalla nojallaan palotikkaita vasten.

Koska ikkunastani näkee koko ahtaan pihamaan ja niin ollen myös kolmikerroksisen katurakennuksen katolle vievät tikapuut, niin nousin tuoliltani ja menin ikkunasta tarkastelemaan niitä.

– Ei siellä näy muuta kuin Koskisen lapio, minä luulin komisarion sittenkin erehtyneen.

– Lapiossa on aina varsi, hän huomautti erittäin kuivasti. – Koskisen lapio on niin nykyaikainen, että varren voi irroittaa, jolloin siitä saa aika nasevan lyömäaseen. – Hän pani merkille katseeni ja selitti: – Lyönnin jälkeen se on kiinnitetty jälleen lapioon, mikä nyt on ollut tuolla ulkona lumituiskussa yli kaksitoista tuntia. Niin että sormenjälkiä on vallan turha hakea.

Seisoin yhä ikkunassa, mutta käännysin nyt katsomaan häntä.

– Sepä vahinko, sanoin hiukan ivallisesti. – sillä miten minä nyt voin todistaa, etten ole käyttänyt sitä? Enkä minä pysty todistamaan edes, etten ole koskaan aikaisemmin kuullut puhuttavankaan Eetu Kalhosesta. Tuttavapiirini on jo toimeni vuoksi sangen laaja, mutta puliukkoja siihen ei vielä kuulu.

Komisario Kauhtolakin nousi tuoliltaan. Siinä me seisoiimme talvisen tuiskupäivän alakuloisessa valaistuksessa vastakkain, kun hän lausui:

– Henkilö, joka käytti lapionvartta aseenaan, unohti tapin, millä se kiinnitetään lapiossa olevaan metallisuppiloon. Kun moitin talonmies Koskista huolimattomuudesta, niin hän ensin sadatteli viisi minuuttia ja vannoi sitten, että kyllä hän tapeistaan vastaa ja ettei hän ole käyttänyt tappilapiota moneen viikkoon, koska lumipyry alkoi vasta eilisiltana ja yhä jatkuu. Jalkakäytävät hän oli tänä aamuna kaikessa kiireessä haronut puhtaiksi kevytmetallisella työntölapiolla, sillä se on siihen hommaan hänen mielestään kätevämpi.

– Siis ”tuntematon tummapukuinen mies” –

– Toistaiseksi tuntematon, komisario keskeytti. Luulen, että hän otti huomautukseni täysin vakavalta kannalta. – Palatakseni vielä Koskiseen, niin hän myönsi minulle äsken, että hän tosin kyllä pistäytyi Katariinankadun baarissa, mutta että hän varmasti oli sulkenut portin kello yhdeksän. Sen vuoksi olen yhä uudelleen palannut teidän kotiintulonne aikaan, maisteri Purto. Jos portti olisi unohtunut teiltä auki, niin Eetu Kalhosen ilmestyminen eteiseenne olisi paljon helpommin selitettävissä. Tuollainen unohtaminenhan voi sattua kenelle tahansa –

– Myöskin Koskiselle, keskeytin vuorostani. – En mitenkään voi unohtaa auki sellaista, mikä on jo valmiiksi auki. Onko nyt selvä? Tämä jankutus rupeaa väkisinkin kyllästyttämään minua, herra komisario.

– Niin minuakin, herra maisteri, mutta olen saanut luvan tottua jankuttamiseen ja kyllästymiseen kun sellainen kuuluu tavallaan niin kuin virkaan. – Komisario vilkaisi minuun muistaen jotakin: – Virasta puhuttaessa, maisteri, keitä siellä teidän eilissä neuvottelussanne taas olikaan läsnä?

– Aiotteko te sotkea heidätkin asiaan? Silloin minulle tulee koko firmasta äkkilähtö.

– En minä ole tiedoitussihteeri, komisario heittäytyi nyt hänkin puolestaan hiukan ivalliseksi. – En tiedoita yleisölle enkä kenellekään sanaakaan siitä, mitä teiltä kuulen.

Turhahan minun siinä oli yrittää salailla eilisiä isäntiäni; eikä siihen sitä paitsi ollut mitään syytä. Sen vuoksi hiukan rauhoituttuani sanoin mahdollisimman virallisesti:

– Neuvottelutilaisuudessa, missä alustavasti käsiteltiin Harstila-yhtymään kuuluvan Juusterän tehtaan 100-vuotishistorian laatimiseen liittyviä seikkoja ja mikä pidettiin Hotelli Kämpin juhleroksen huoneessa kymmenen maanantaina, marraskuun seitsemäntenätoista päivänä, olivat läsnä –

– Kylläpä te otatte sen nyt juhlallisesti.

– Harstila-yhtymässä on viisasta ottaa esimiehet ja johtokunnan jäsenet juhlallisesti, komisario. Siis: olivat läsnä vuorineuvos Sepi Harstila, yhtymän toimitusjohtaja; insinööri Vallu Koreneva, Juusterän tehtaan johtaja; ekonomi Ilmari Lahtovaara, yhtymän mainospäällikkö; eversti evp. Nils Harleman, joka on vuorineuvos Harstilan serkku, ja minä, valtiotieteen maisteri Akseli Purto, yhteensä viisi miestä. – Ja – astuin komisario Kauhtolan eteen vain parin metrin päähän hänestä –, jos te vakavissanne epäilette, että joku meistä viidestä on lumilapion varrella iskenyt kuoliaaksi yhden tuntemattoman puliukon, niin te olette, luvalla sanoen, melkoinen pölvästi.

Hämmästykseni komisario Kauhtola nyt melkein hymyili. Hänen kasvonsa herkistyivät, niin kuin on tapana sanoa. Hän lausui:

– Ihminenhan voi aina erehtyä, eikö totta? Eikä kai hänen silti tarvitse välttämättä olla melkoinen pölvästi.

– En oikein ymmärrä, mitä komisario tarkoittaa, mutta joka tapauksessa tämä keskustelu tai kuulustelu, miten vain haluatte, tuntuu minusta erittäin hyödyttömältä.

Komisario pisti muistikirjan taskuunsa, tarttui hattuunsa, minkä oli laskenut viereiselle tuolille, ojensi kätensä ja hyvästeli. Hän sanoi:

– Niinpä lopetamme sen, maisteri Purto. Kiitoksia avuliaisuudesta. Jos sattuisitte muistamaan jotakin lisää, niin soittakaa joko laitokselle tai kotiin. Numero on luettelossa.

Puristimme toistemme kättä. Ovensuussa hän vielä pysähtyi:

– Numerosta muuten johtui mieleeni, kuinka pitkä te olette, maisteri?

– Sataseitsemänkymmentäkahdeksan senttiä, vastasin yllättyneenä.

– Kumma sattuma, komisario, silmäili minua ovelta. – Eetu Kalhonen oli täsmälleen teidän pituisenne.

Hän sulki oven hitaasti. Ulkona tuiskutti yhä.

2

– Mitä komisario mahtoi tarkoittaa? Mitä merkillistä siinä nyt on, jos joku puliukko sattumalta on yhtä pitkä kuin minä?

Tuijotin ajatuksissani Pentti Lehikkoon, joka istui mieliasennossaan poikittain nojatuolissa ja vuorostaan tuijotti kattoon.

Hän ei joko kuullut kysymystäni tai piti sitä niin joutavana, ettei viitsinyt vastata. Pentti Lehikon seurustelutapoihin täytyy tottua, sillä muuten niistä voi loukkaantua. Toisinaan hän saattaa olla hyvinkin huomaavainen ja toisinaan taas aivan kuin muissa maailmoissa, jolloin ympäristö on hänelle vallan yhdentekevä.

Me olemme olleet henkiystäviä jo kouluajoista, vaikkei meillä nyt enää miehiksi vartuttuamme oikeastaan ollut muuta yhteistä kuin epäluokainen määrä varsin merkityksettömiä muistoja ja se, että kumpikin asuimme pihan perällä lähellä toisiamme. Kun Lehikko kaksi vuotta sitten muutti Aleksanterinkadun 14:ään ja sai pian selville, että minä pidin majaa vain kulman takana, niin me heitimme titteleitä uudestaan pois kahtena iltana Königissä.

*Viihdyttävän dekkarisarjan avausosassa ratkotaan murhia
Komisario Palmun hengessä.*

Helsingissä tulee päivänvaloon selittämätön murhasarja. Kolme suuren tehdasyhtymän toimiin liittyvää miestä on otettu hengiltä, eikä kukaan tiedä miksi. Kuulusteltavaksi joutunut yhtymän tiedotussihteeri Akseli Purto hälyttää apuun vanhan ystävänsä, varatuomarin ja yksityisetsivän Pentti Lehikon. Lehikon alkaessa tutkia murhia johtolangat antavat pian olettaa, että Purto saattaa itsekin joutua murhaajan uhriksi. Onnistuuko Lehikko selvittämään tapauksen ennen kuin on liian myöhäistä?

Kolme turhaa murhaa on 1950-luvun Helsinkiin sijoittuva jännittävä salapoliisiromaani retrodekkareiden faneille. Kirja aloittaa varatuomari Pentti Lehikon murhatutkimuksia käsittelevän sarjan, joka on täynnä rakastetun viihdekirjailijan Simo Penttilän teoksista tuttua nokkelaa sanailua ja vauhdikkaita käänteitä.

Uuno Hirvonen, kirjailijanimeltään **Simo Penttilä** (1898–1971), oli suomalainen kirjailija, joka kirjoitti viihteellisiä seikkailuromaaneja sekä käsikirjoitti jännityselokuvia. Penttilän tunnetuimpia teoksia on Punavyö-sarja (1958–1971). Hänet palkittiin Pro Finlandia-mitalilla vuonna 1959.